

**CURTEA SUPREMĂ
DE JUSTIȚIE**

DECIZIE

cu privire la admiterea recursului declarat de Valeriu Opinca,

în cauza civilă intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Societatea cu Răspundere Limitată „AUTOBAZA BASCONSLUX” împotriva lui Valeriu Opinca cu privire la încasarea datoriei și compensarea cheltuielilor de judecată,

împotriva deciziei din 01 februarie 2023 a Curții de Apel Chișinău,

(Dosarul nr. 2ra-853/23

NR. PIGD 2-21041478-01-2ra-19062023)

Recursul declarat până la 01 septembrie 2023. Calculul eronat al termenului de prescripție. Examinarea superficială a cauzei. Neelucidarea concretă a începutului curgerii termenului de prescripție.

Judecătoria Chișinău, sediul Centru, jud. M. Muruianu,
Curtea de Apel Chișinău, jud. V. Sîrbu, A. Malîi, V. Buhnaci,

27 noiembrie 2024

Textul corespunde originalului

Examinând în lipsa participanților la proces recursul depus de Valeriu Opinca,

Curtea Supremă de Justiție, în completul compus din:

Stela Procopciuc, *Președinte,*

Ion Malanciuc,

Oxana Parfeni, *judcători,*

constată următoarele:

ÎN FAPT

1. La 19 martie 2021, S.R.L. „AUTOBAZA BASCONSLUX”, reprezentată de avocatul Tatiana Maștalîn, a depus o cerere de chemare în judecată împotriva lui Valeriu Opinca, solicitând încasarea datoriei pentru locațiune, în baza contractului de locațiune nr. A-41-479 din 29 decembrie 2017, în sumă de 11 797,70 de lei, a penalității de întârziere în mărime de 0,5% din suma datorată, pentru 180 de zile, în sumă de 10 617,93 de lei și încasarea cheltuielilor de judecată constituite din taxa de stat și din cheltuielile pentru asistență juridică.

2. În motivarea acțiunii, reclamantul a invocat că, la 29 decembrie 2017, între Î.S. „AUTOBAZA ACADEMIEI DE ȘTIINȚE A MOLDOVEI” și Valeriu Opinca a fost încheiat contractul de locațiune nr. A-41-479, prin care ultimul s-a obligat să achite plata lunară pentru închirierea încăperii nelocuibile din str. Sprîncenoaia, nr. 5, mun. Chișinău, cu suprafața de 19,4 mp, pentru garaj (box nr.20).

3. Prin reclamația din 01 august 2018, pârâtul a fost informat despre datoria în suma 6 144,22 de lei, acumulată pentru închirierea garajului. Ulterior, drept urmare a întocmirii actului de verificare din 01 noiembrie 2018, pârâtul a fost notificat despre datoria în mărime de 9 346, 94 de lei, însă a fost ignorat acest fapt.

4. Reclamantul a menționat că, prin decizia din 14 martie 2019 privind înregistrarea persoanei juridice în rezultatul reorganizării prin transformare, s-a înregistrat persoana juridică nou creată prin transformare, cu denumirea S.R.L. „AUTOBAZA BASCONSLUX”, fiind succesorul în drepturi și obligații a Î.S. „AUTOBAZA ACADEMIEI DE ȘTIINȚE A MOLDOVEI” cu nr. 102020262 din 31 decembrie 1992.

5. La data de 14 decembrie 2020 pârâtul a recepționat contra semnătură reclamația din 23 noiembrie 2020, prin care i s-a solicitat achitarea datoriei formate în baza contractului de locațiune în sumă de 11 797,70 lei, în baza actului de verificare din 18 noiembrie 2020.

6. În scopul soluționării litigiului pe cale extrajudiciară, prin reclamația din 23 noiembrie 2020, pârâtul a fost informat în termen de 5 zile

calendaristice din momentul recepționării reclamației, de a achita benevol datoria în sumă de 11 797,70 de lei. Deși, reclamația a fost recepționată de către pârât la locul de trai la data de 14 decembrie 2020, însă a rămas fără executare. În calitate de succesor în drepturile Î.S. „AUTOBAZA ACADEMIEI DE ȘTIINȚE A MOLDOVEI” cu care pârâtul a semnat contractul de locațiune, a înaintat acțiunea dată.

7. Conform pct. 4.2 din contract, pentru neachitarea la timp a chiriei, chiriașul achită penalitate de întârziere în mărime de 0,5% din suma datorată pentru fiecare zi de întârziere. Astfel, a solicitat încasarea penalității enunțate.

8. Prin cererea depusă la 15 iunie 2021, reclamantul, reprezentat de avocatul Tatiana Maștalin, a concretizat pretențiile, solicitând încasarea datoriei pentru locațiune, în baza contractului de locațiune nr. A-41-479 din 29 decembrie 2017, în sumă de 11 797,70 de lei, a penalității de întârziere în mărime de 0,5% din suma datorată, pentru 180 de zile, în sumă de 10 617,93 de lei și încasarea cheltuielilor de judecată constituite din taxa de stat în sumă de 672,46 de lei și din cheltuielile pentru asistență juridică în mărime de 500 de lei.

POZIȚIA PRIMEI INSTANȚE

9. Prin încheierea din 08 noiembrie 2021 a Judecătorei Chișinău, sediul Centru, s-a respins din lipsă de temei cererea privind aplicarea excepției de tardivitate înaintată de Valeriu Opinca.

10. Prin hotărârea din 17 ianuarie 2022 a Judecătorei Chișinău, sediul Centru, s-a admis cererea de chemare în judecată depusă de S.R.L. „AUTOBAZA BASCONSLUX”. S-a încasat de la Valeriu Opinca în beneficiul S.R.L. „AUTOBAZA BASCONSLUX”, în temeiul contractului de locațiune nr. A-41-479 din 29 decembrie 2017, suma de 11 797,70 de lei cu titlu de datorie, suma de 10 617,93 de lei cu titlu de penalitate, suma de 672,46 de lei cu titlu de cheltuieli pentru taxa de stat și 500 de lei, cu titlu de cheltuieli pentru asistență juridică.

EXERCITAREA CĂII DE ATAC ÎN ORDINE DE APEL

11. La 08 februarie 2022, Valeriu Opinca a depus cerere de apel împotriva hotărârii din 17 ianuarie 2022 a Judecătorei Chișinău, sediul Centru, solicitând admiterea acesteia, casarea hotărârii primei instanțe și emiterea unei de respingere a cererii de chemare în judecată.

POZIȚIA INSTANȚEI DE APEL

12. Prin decizia din 01 februarie 2023 a Curții de Apel Chișinău s-a respins apelul declarat de Valeriu Opinca și s-a menținut hotărârea din 17 ianuarie 2022 a Judecătorei Chișinău, sediul Centru. S-a încasat de la Valeriu Opinca în beneficiul S.R.L. „AUTOBAZA BASCONSLUX”

cheltuielile de asistență juridică suportate în ordine de apel, în sumă de 2 000 de lei.

13. Pentru a decide astfel, instanța de apel verificând legalitatea și temeinicia hotărârii instanței ierarhic inferioare în raport cu criticele formulate în cererea de apel și materialul probator, a apreciat că soluția instanței de fond este una corectă, rezultată din aprecierea corectă a materialului probator și interpretarea justă a normelor de drept material.

14. Instanța de apel a reținut că la caz, termenul de 3 ani prevăzut la art. 391 alin. (1) din Codul civil, urmează a fi calculat începând cu 01 ianuarie 2019, deoarece din 01 ianuarie 2019, s-a născut dreptul la acțiune a reclamantului S.R.L. „AUTOBAZA BASCONSLUX”, potrivit art. 395 din Codul civil. Prin urmare, cererea de chemare în judecată depusă la data de 19 martie 2021 de către S.R.L. „AUTOBAZA BASCONSLUX” împotriva lui Valeriu Opinca cu privire la încasarea datoriei și compensarea cheltuielilor de judecată, a fost înaintată în interiorul termenului prevăzut de Lege, or, termenul limită până la care reclamantul urma să se adreseze în instanța de judecată este 01 ianuarie 2022.

15. Cu trimitere la prevederile art. 186¹ din Codul de procedură civilă, în context, instanța de apel a respins argumentele părții apelante precum că, instanța de fond a examinat excepția de tardivitate contrar prevederilor art. 186¹ din Codul de procedură civilă, deoarece nu s-a expus asupra sumelor scadente până la 01 ianuarie 2018, or, a constatat că, S.R.L. „AUTOBAZA BASCONSLUX” a solicitat încasarea datoriei sale în baza contractului de locațiune nr. A-41-479 din 29 decembrie 2017, începând cu data de 01 ianuarie 2018. Prin urmare, instanța de fond corect s-a expus asupra respectării termenului de prescripție la înaintarea acțiunii în faza de pregătire a cauzei pentru dezbateri judiciare și întemeiat a respins cererea lui Valeriu Opinca privind ridicarea excepției de tardivitate prin încheierea din 08 noiembrie 2021 (f.d. 70-76).

16. În continuare, instanța de apel a reținut ca justă concluzia primei instanțe cu privire la încasarea din contul lui Valeriu Opinca în beneficiul S.R.L. „AUTOBAZA BASCONSLUX”, în temeiul contractului de locațiune nr. A-41-479 din 29 decembrie 2017, suma de 11 797, 70 de lei, cu titlu de datorie, pentru locațiunea încăperii nelocative, cu suprafața totală de 19,4 mp. Or, având în locațiune încăperea nelocuibilă (box nr. 20), Valeriu Opinca era obligat să efectueze plata pentru chirie.

17. Instanța de apel citând prevederile art. 602 alin. (1) și (2), art. 624 alin. (1), art. 268 lit. a) din Codul civil, în vigoare la acel moment, reieșind din faptul că a fost stabilită întârzierea la plata locațiunii, fiind acumulată datoria sus-indicată, a relevat S.R.L. „AUTOBAZA BASCONSLUX” este îndreptățită de a pretinde și încasa penalitatea, pentru o perioadă de 180 de zile. Având în vedere prevederile enunțate, precum și pct. 4.2 din contractul de locațiune, instanța de apel a reținut ca fiind justificată concluzia primei

instanțe cu privire la încasarea din contul lui Valeriu Opinca în beneficiul S.R.L. „AUTOBAZA BASCONSLUX” suma de 10 617, 93 de lei, cu titlu de penalitate, calculată din suma datoriei de 11 797, 70 de lei, solicitată de către S.R.L. „AUTOBAZA BASCONSLUX” în acțiune.

18. De asemenea, instanța de apel a reținut că, la caz, contractul de locațiune nr. A-41-479 din 29 decembrie 2017, încheiat între S.R.L. „AUTOBAZA BASCONSLUX” și Valeriu Opinca a fost încheiat cu respectarea prevederilor legale în vigoare la momentul apariției raporturilor contractuale, a produs efecte juridice în timp, prin urmare, nu sunt întrunite condițiile nulității absolute, motiv pentru care alegațiile apelantului cu privire la nulitatea contractului de locațiune sunt neîntemeiate.

EXERCITAREA CĂII DE ATAC ÎN ORDINE DE RECURS

19. La 22 mai 2023, prin intermediul poștei terestre (f.d.157), Valeriu Opinca a depus cerere de recurs împotriva deciziei din 01 februarie 2023 a Curții de Apel Chișinău, solicitând admiterea recursului, declararea admisibilității acestuia, casarea integrală a hotărârii primei instanțe și a deciziei instanței de apel, cu pronunțarea unei noi hotărâri de respingere a cererii de chemare în judecată, or, contractul de locațiune este lovit de nulitate absolută din momentul încheierii. Totodată, în textul recursului a solicitat compensarea cheltuielilor de judecată suportate în apel și în recurs, cu titlu de taxă de stat, în sumă de 840,58 de lei.

20. În motivarea recursului a invocat dezacordul cu decizia instanței de apel, prin prisma art.432 alin. (2) lit.a), c), alin.(4) din Codul de procedură civilă. Totodată, a menționat că, nu au fost constatate și elucidate pe deplin circumstanțele importante pentru soluționarea pricinii, nu au fost dovedite circumstanțele considerate ca fiind stabilite, aprecierea probelor a fost arbitrară, au fost încălcate și aplicate greșit normele de drept material, erorile comise de instanță au dus la încălcarea drepturilor recurentului garantate de prevederile art. 6§1 CEDO.

21. Atât în instanța de fond, cât și în cadrul examinării apelului a pledat că pretențiile intimatului, în calitate de succesori ai drepturilor Î.S. „AUTOBAZA ACADEMIEI DE ȘTIINȚE A MOLDOVEI”, au la bază prevederile contractului de locațiune nr. A-41 -479 din 29 decembrie 2017 care, în corespundere cu legislația în vigoare, este lovit de nulitate absolută din data încheierii lui, deoarece a fost încheiat fără acordul prealabil al autorității abilitate, fondatorul întreprinderii în ordinea și corespunzător rigurilor legale. Acordul autorității ce exercită funcția de fondator al întreprinderii nu este o noțiune abstractă, ci reprezintă un act juridic de administrare/document, care se eliberează de autoritatea abilitată/fondator, administrației Întreprinderii de stat „în cazul acceptării, încheierii contractului de locațiune cu solicitantul locațiunii, selectat anterior de întreprindere prin negocieri directe...” Regulamentul cu privire la modul de dare în locațiune a activelor neutilizate, la pct. 16 prevede că autoritatea

abilitată „la copia de pe acord” va anexa „câte o copie de pe proiectele contractelor.., iar pe prima pagină a proiectului contractului de locațiune... se va indica numărul și data de înregistrare a acestuia și se va aplica ștampila autorității.” Același punct mai prevede că autoritatea abilitată „concomitent cu eliberarea acordului de dare în locațiune, va înregistra proiectele contractelor respective de locațiune într-un registru” și că „înregistrarea contractelor de locațiune semnate se efectuează în același mod ca și a proiectelor contractelor de locațiune (HG nr.483 din 29 martie 2008 , versiunea în vigoare din data 18 martie 2016 în baza modificărilor operate prin HG nr. 285 din 12 martie 2016, MO 59-67/18.03.16 art.321). Examinând prin prisma cerințelor legii contractul de locațiune nr. A-41-479 din 29 decembrie 2017, se constată univoc că acesta nu conține niciun indiciu/referință la documentul corespunzător, care ar confirma existența în natură al acordului prealabil al autorității abilitate ce exercita la data încheierii contractului funcția de fondator al întreprinderii. La fel cum nu există niciun indiciu că contractul a fost înregistrat, în condițiile legii, în registrul corespunzător ținut de autoritatea abilitată. Contrar clauzelor exprese ale Regulamentului cu privire la modul de dare în locațiune a activelor neutilizate... (pct.10, pct. 25, Anexa), pe prima pagină a contractului nu este specificat cu mențiunea „Coordonat”, denumirea autorității abilitate să exercite funcția de fondator al întreprinderii, funcția, semnătura, numele persoanei împuternicite de autoritatea respectivă, ștampila autorității, numărul și data de înregistrare a contractului în registrul respectiv. Pe de altă parte, nici în cererea de chemare în judecată, nici în ședințele publice în instanțele de fond și de apel, intimatul nu a prezentat probe documentare/înscrisuri, în măsură să ateste la concret că administrația Î.S. „AUTOBAZA ACADEMIEI DE ȘTIINȚE A MOLDOVEI” dispunea de acordul prealabil al autorității publice abilitate, document obținut în condițiile legii, în vederea încheierii contractului de locațiune. În lipsa probelor corespunzătoare, se impune concluzia că administrația Î.S. „AUTOBAZA ACADEMIEI DE ȘTIINȚE A MOLDOVEI” a procedat contrar normelor imperative/exprese/textuale la care legea atașează expres sancțiunea nulității absolute.

22. Recurentul a opinat că instanța de apel menținând hotărârea instanței de fond, de asemenea, a tratat în mod arbitrar probele și suportul legal determinant, invocat, relevant constatării nulității absolute a contractului de locațiune. Instanța de apel a lăsat fără apreciere juridică faptul că administrația Î.S. „AUTOBAZA ACADEMIEI DE ȘTIINȚE A MOLDOVEI” a încheiat contractul de locațiune nominalizat fără acordul prealabil, care trebuia să fie primit în condițiile expres prevăzute de lege de la autoritatea publică abilitată să exercite funcția de fondator al întreprinderii, la care a făcut referință în cererea de apel. Existența acordului respectiv ar fi putut fi ușor de deslușit dacă pe prima pagină a contractului ar fi fost prezentă parafa cu mențiunea „Coordonat” și completată conform prevederilor

Regulamentului corespunzător, iar reprezentantul intimatului ar fi binevoit să prezente instanței cel puțin o copie de pe acordul eliberat, conform procedurii legale, administrației Î.S. „AUTOBAZA ACADEMIEI DE ȘTIINȚE A MOLDOVEI” de către autoritatea abilitată.

23. Cât privește poziția instanței de apel cu referință la hotărârea Consiliului Suprem al AȘM, nr. 221 din 27 noiembrie 2007, că funcția de fondator al Î.S. „AUTOBAZA ACADEMIEI DE ȘTIINȚE A MOLDOVEI” era exercitată de Academia de Științe a Moldovei, apoi se va constata la acest capitol că instanța de apel nu a ținut cont de modificările legislației de referință, intervenite către data încheierii contractului. La 20 octombrie 2017 în Monitorul Oficial nr. 364-370 a fost publicată Legea pentru modificarea și completarea unor acte legislative nr. 190 din 21 septembrie 2017, care la art. III, alin. (2) prevede că „din momentul publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova a prezentei legi, calitatea de fondator a Academiei de Științe a Moldovei în organizațiile de drept public din domeniile cercetării și inovării se transferă organului central de specialitate al statului...” De asemenea, prin prezenta lege au fost revizuite substanțial atribuțiile Consiliului Suprem pentru Știința și Dezvoltare Tehnologică al Academiei de Științe a Moldovei, redenumit deja în Prezidiul Academiei de Științe. În versiunea legii nominalizate, din Codul cu privire la Știința și inovare al Republicii Moldova au fost excluse clauzele art.86 lit. n).

24. Pe de altă parte, la 22 decembrie 2017, odată cu publicarea în Monitorul Oficial Nr. 441-450, art. 750, a intrat în vigoare legea organică nr.246 din 22 noiembrie 2017 cu privire la întreprinderea de stat și întreprinderea municipală. Prezenta lege prevede că „funcția de fondator al întreprinderii de stat, în numele Guvernului, este exercitată de Agenția Proprietății Publice, subordonată Guvernului” (art.2. alin.(1)) care, de rând cu alte atribuții, „exprimă acordul la transmiterea în locațiune/arendă sau comodat a activelor neutilizate în activitatea întreprinderii de stat/municipale, decide modul de selectare a locatarului și coordonează contractele de locațiune/arendă și contractele de comodat;” (art.7 alin.(2), p. e)). În continuare legea stipulează că fondatorul „desemnează și eliberează din funcție administratorul întreprinderii de stat., transmite atribuțiile de administrare a patrimoniului și de desfășurare a activității de întreprinzător administratorului în baza contractului individual de muncă” (art.7, alin.(3)), clauzele căruia conțin inclusiv „restricțiile privind drepturile de folosință și dispunere a patrimoniului întreprinderii de stat... ”.

25. De asemenea, a afirmat că, nu poate fi reținută drept corespondentă legii constatarea instanței precum că, respingerea acțiunii va duce la îmbogățirea fără justa cauza a sa. Generic legislația civilă de referință prevede că nulitatea este sancțiunea de drept civil ce intervine în cazul în care, la încheierea actului juridic civil, nu se respectă dispozițiile legale referitoare la condițiile de validitate a actului juridic - indiferent că sunt condiții de fond sau condiții de formă. În acest sens instituția nulității actului

juridic civil are atât un rol preventiv - descurajarea părților tentate să încheie un act juridic civil cu nerespectarea condițiilor legale de valabilitate, cât și un rol represiv/funcție de sancționare - constând în înlăturarea efectelor contrarii normelor juridice imperative prevăzute pentru încheierea valabilă a actului juridic civil. Respectiv, în temeiul retroactivității efectelor nulității actului juridic civil, părțile ajung în situația în care s-ar fi aflat dacă nu ar fi încheiat acel act juridic. Restabilirea legalității, încălcată la încheierea actului juridic civil, impune înlăturarea efectelor produse în temeiul acestuia, fiind de neconceput ca ordinea de drept să fie tulburată, însă efectele ce îi aduc atingere să fie totuși menținute. Raportat speței, Codul civil este cât se poate de explicit, statuând că pretenția de restituire a celor prestate întru executarea unui contract nul ar contraveni scopului protector al normei care a instituit nulitatea art. 1389 alin.(3) lit.c) din Codul civil. Argumentele exhaustive aduse referitor la faptul că intimatul a înaintat acțiunea respectivă solicitând executarea unei prestații ce îi revine potrivit unui act juridic lovit de nulitate absolută din data încheierii lui.

26. Conform rigorilor Codului de Procedură Civilă, instanța de apel urma să verifice, în limitele cererii de apel, ale referințelor și obiecțiilor înaintate, legalitatea și temeinicia hotărârii atacate în ceea ce privește constatarea circumstanțelor de fapt și aplicarea legii în primă instanță, fiind totodată obligată să se pronunțe asupra tuturor motivelor invocate în apel în virtutea prevederilor art. 373 alin. (1), (5) din Codul de procedură civilă. Decizia instanței nu poate fi bazată pe presupuneri despre circumstanțele cauzei, ci doar pe dovezile care au fost prezentate de participanții la proces, precum și în corespundere cu cerințele legii privind relevanța, admisibilitatea și veridicitatea probelor. Art.239 din Codul de procedură civilă stipulează că hotărîrea judecătorească trebuie să fie legală și întemeiată. Instanța își întemeiază hotărîrea numai pe circumstanțele constatate nemijlocit de instanță și pe probe cercetate în ședință de judecată. Însă instanța de apel a adoptat decizia recurată contrar acestor rigori. Astfel, în situația în care partea intimată nu a prezentat instanței probe pertinente (documente, înscrisuri, etc.) în măsură să combată circumstanțele invocate, instanța de apel a omis să ofere aprecierea juridică corespunzătoare argumentelor/probelor/dovezilor privind nulitatea absolută a contractului de locațiune.

27. Conform jurisprudenței CtEDO, atunci când un motiv (argument) invocat de o parte este decisiv pentru rezultatul procedurii art. 6§ 1 impune un răspuns specific și explicit”. (Ruiz Torija împotriva Spaniei, pct. 30; Hiro Balani împotriva Spaniei, pct. 28). În aceeași ordine de idei, inclusiv cu referință la practica judiciară autohtonă, Curtea a ținut să reitereze că, eșecul instanțelor judecătorești de a oferi în deciziile sale o motivare justificată și suficientă cu privire la argumentele reclamantului au constituit o încălcare a dreptului acestuia la un proces echitabil, garantat de art. 6§1 din Convenție (cauza Furtună vs Republica Moldova, nr. 54104/07 din 04 februarie 2020; cauza Caraman vs. Republica Moldova, nr. 49937/08 din 16 februarie 2021)

28. La 19 iunie 2023, Curtea Supremă de Justiție, prin intermediul oficiului poștal, a expediat în adresa intimatului copia recursului declarat, creând astfel participanților la proces condiții egale de a cunoaște modul de derulare a procedurii în recurs, cât și le-a acordat, întru asigurarea respectării principiilor contradictorialității și disponibilității în drepturi, posibilitatea de depunere a referinței, fapt ce se confirmă prin scrisoarea de însoțire anexată la materialele dosarului (f.d.160).

29. Intimatul nu a făcut uz de dreptul său procedural și nu a depus referință la cererea de recurs.

LEGISLAȚIA RELEVANTĂ

30. Prin Legea nr. 246 din 31 iulie 2023 pentru modificarea unor acte normative (modificarea cadrului normativ conex reformei Curții Supreme de Justiție) au fost operate modificări în Codul de procedură civilă, care au intrat în vigoare la 01 septembrie 2023. În conformitate cu prevederile art. XI alin. (3) din Legea nr. 246 din 31 iulie 2023, recursurile depuse la Curtea Supremă de Justiție până la data intrării în vigoare a prezentei legi vor fi examinate în baza temeiurilor în vigoare la data depunerii recursului. Din sensul normei de drept enunțate rezultă că legiuitorul a optat pentru principiul aplicării imediate a noilor reglementări procedurale, cu excepția temeiurilor în baza cărora se vor examina recursurile depuse la Curtea Supremă de Justiție până la data intrării în vigoare a prezentei legi.

31. Totodată, având în vedere că legea procedural civilă, care impune obligații noi, anulează sau reduce drepturile procedurale ale participanților la proces, limitează exercitarea unor drepturi ori stabilește sancțiuni procedurale noi sau suplimentare, nu are putere retroactivă recursul se va examina conform procedurii de judecare a recursului în vigoare la data depunerii acestuia, deoarece după sensul său norma referitoare la temeiuri cuprinde și procedura, or, temeiurile nu pot fi separate de procedura de examinare și soluționare, ele fiind un tot întreg organic.

32. Recursul declarat de Valeriu Opinca a fost depus până la data intrării în vigoare a Legii nr. 246 din 31 iulie 2023 și va fi examinat în baza temeiurilor în vigoare la data depunerii recursului.

33. Art. 434 din Codul de procedură civilă:

„(1) Recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.

(2) Termenul de 2 luni este termen de decădere și nu poate fi restabilit.”

34. Art. 431 din Codul de procedură civilă:

„(1) Examinarea recursului împotriva deciziilor instanțelor de apel ține de competența Curții Supreme de Justiție.

(2) Asupra admisibilității recursului decide un complet din 3 judecători.

(3) Recursul considerat admisibil se examinează într-un complet din 3, 5 sau 9 judecători ai Curții Supreme de Justiție.

(4) Judecătorii care au examinat admisibilitatea recursului pot participa și la examinarea recursului în cauză.”

35. Art. 440 din Codul de procedură civilă:

„(3) Dacă este considerat admisibil, completul examinează recursul în fond.”

36. Art. 432 din Codul de procedură civilă (în vigoare până la 01 septembrie 2023):

(1) Părțile și alți participanți la proces sînt în drept să declare recurs în cazul în care se invocă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural.

(2) Se consideră că normele de drept material au fost încălcate sau aplicate eronat în cazul în care instanța judecătorească:

- a) nu a aplicat legea care trebuia să fie aplicată;
- b) a aplicat o lege care nu trebuia să fie aplicată;
- c) a interpretat în mod eronat legea;

(4) Săvîrșirea altor încălcări decît cele indicate la alin.(3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul și în măsura în care acestea au dus sau ar fi putut duce la soluționarea greșită a cauzei sau în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară, sau în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

(5) Temeiurile prevăzute la alin.(3) se iau în considerare de către instanță din oficiu.”

37. Art. 442 din Codul de procedură civilă:

„(1) Judecând recursul declarat împotriva deciziei date în apel, instanța verifică, în limitele invocate în recurs, legalitatea hotărârii contestate prin prisma temeiurilor prevăzute la art.432. Instanța invocă, din oficiu, neatragera în proces a persoanelor ale căror drepturi sunt lezate prin hotărâre.

(3) Instanța de recurs este obligată să se pronunțe asupra tuturor motivelor esențiale invocate în recurs.”

38. Art.445 din Codul de procedură civilă:

„(1) Instanța, după ce judecă recursul, este în drept:

c) să admită recursul, să caseze integral decizia instanței de apel și să trimită cauza spre rejudecare în instanța de apel o singură dată dacă eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.”

39. Art.373 din Codul de procedură civilă:

„(1) Instanța de apel verifică, în limitele cererii de apel, ale referințelor și obiecțiilor înaintate, legalitatea și temeinicia hotărârii atacate în ceea ce privește constatarea circumstanțelor de fapt și aplicarea legii în primă instanță.

(2) În limitele apelului, instanța de apel verifică circumstanțele și raporturile juridice stabilite în hotărîrea primei instanțe, precum și cele care nu au fost stabilite, dar care au importanță pentru soluționarea cauzei, apreciază probele din dosar și cele prezentate suplimentar în instanță de apel de către participanții la proces.

(3) În cazul în care motivarea apelului nu cuprinde argumente sau dovezi noi, instanța de apel se pronunță în fond, numai în temeiul celor invocate în primă instanță.

(5) Instanța de apel este obligată să se pronunțe asupra tuturor motivelor invocate în apel.”

40. Art.238 din Codul de procedură civilă:

„(2) Completul de judecată deliberează, sub conducerea președintelui ședinței, toate problemele prevăzute de lege care urmează să fie soluționate, apreciază probele, determină circumstanțele și caracterul raportului juridic dintre părți, legea aplicabilă soluționării cauzei și admiterea acțiunii. Fiecare problemă urmează să fie pusă astfel încât să se poată da un răspuns afirmativ sau negativ.”

41. Art.240 din Codul de procedură civilă:

„(1) La deliberarea hotărârii, instanța judecătorească apreciază probele, determină circumstanțele care au importanță pentru soluționarea cauzelor, care au fost sau nu stabilite, caracterul raportului juridic dintre părți, legea aplicabilă soluționării cauzei și admisibilitatea acțiunii.”

42. Art.118 din Codul de procedură civilă:

„(1) Fiecare parte trebuie să dovedească circumstanțele pe care le invocă drept temelie al pretențiilor și obiecțiilor sale dacă legea nu dispune altfel.

(5) Instanța judecătorească (judecătorul) este în drept să propună părților și altor participanți la proces, după caz, să prezinte probe suplimentare și să dovedească faptele ce constituie obiectul probațiunii pentru a se convinge de veridicitatea lor.”

43. Art.130 din Codul de procedură civilă:

„(1) Instanța judecătorească apreciază probele după intima ei convingere, bazată pe cercetarea multiaspectuală, completă, nepărtinitoare și nemijlocită a tuturor probelor din dosar în ansamblul și interconexiunea lor, călăuzindu-se de lege.

(2) Nici un fel de probe nu au pentru instanța judecătorească o forță probantă prestabilită fără aprecierea lor.

(3) Fiecare probă se apreciază de instanță privitor la relevanța, admisibilitatea, veridicitatea ei, iar toate probele în ansamblu, privitor la legătura lor reciprocă și suficiența pentru soluționarea cauzei.

(4) Ca rezultat al aprecierii probelor, instanța judecătorească este obligată să reflecte în hotărâre motivele concluziilor sale privind admiterea unor probe și respingerea altor probe, precum și argumentarea preferinței unor probe față de altele.

(5) Proba este declarată ca fiind veridică dacă instanța constată prin cercetare și comparare cu alte probe că datele pe care le conține corespund realității.”

44. Art.512 din Codul civil (în redacția până la 01 martie 2019):

„(1) În virtutea raportului obligațional, creditorul este în drept să pretindă de la debitor executarea unei prestații, iar debitorul este ținut să o execute. Prestația poate consta în a da, a face sau a nu face.”

45. Art.514 din Codul civil (în redacția până la 01 martie 2019):

„Obligațiile se nasc din contract, fapt ilicit (delict) și din orice alt act sau fapt susceptibil de a le produce în condițiile legii.”

46. Art.572 din Codul civil (în redacția până la 01 martie 2019):

„(1) Temeiul executării rezidă în existența unei obligații.

(2) Obligația trebuie executată în modul corespunzător, cu bună-credință, la locul și în momentul stabilit.”

47. Art.875 din Codul civil (în redacția până la 01 martie 2019):

„Prin contractul de locațiune, o parte (locator) se obligă să dea celeilalte părți (locatar) un bun determinat individual în folosință temporară sau în folosință și posesiune temporară, iar aceasta se obligă să plătească chirie.”

48. Art.886 din Codul civil (în redacția până la 01 martie 2019):

„(1) Plata chiriei poate fi efectuată integral la expirarea termenului stabilit în contractul de locațiune. Dacă plata chiriei este stabilită pentru anumite perioade, ea trebuie efectuată la expirarea lor.”

49. Art.271 din Codul civil (în redacția până la 01 martie 2019):

„Acțiunea privind apărarea dreptului încălcat se respinge în temeiul expirării termenului de prescripție extinctivă numai la cererea persoanei în a cărei favoare a curs prescripția, depusă pînă la încheierea dezbaterilor în fond. În apel sau în recurs, prescripția poate fi opusă de îndreptățit numai în cazul în care instanța se pronunță asupra fondului.”

50. Art.272 din Codul civil (în redacția până la 01 martie 2019):

„(1) Termenul de prescripție extinctivă începe să curgă de la data nașterii dreptului la acțiune. Dreptul la acțiune se naște la data cînd persoana a aflat sau trebuia să afle despre încălcarea dreptului.

(2) Dacă legea prevede altfel, prescripția începe să curgă de la data cînd obligația devine exigibilă, iar în cazul obligației de a nu face, de la data încălcării acesteia. În cazul în care dreptul subiectiv este afectat de un termen suspensiv sau de o condiție suspensivă, termenul de prescripție extinctivă începe să curgă de la data împlinirii termenului ori a realizării condiției.

(3) În raporturile juridice în care nu este stipulat termenul executării obligației sau în care executarea poate fi cerută oricînd, termenul de prescripție extinctivă începe să curgă de la data cînd debitorul trebuie să execute obligația.

(9) Cînd este vorba de prestații succesive, prescripția dreptului la acțiune începe să curgă de la data la care fiecare prestație devine exigibilă, iar dacă prestațiile alcătuiesc un tot unitar, de la data ultimei prestații neexecutate.”

51. Art.394 din Codul civil (în redacția din 01 martie 2019):

„Acțiunea privind apărarea dreptului încălcat se respinge în temeiul expirării termenului de prescripție extinctivă numai dacă persoana în a cărei favoare a curs prescripția, creditorii persoanei sau oricare altă persoană care are un interes legitim a ridicat excepția de tardivitate conform Codului de procedură civilă.”

52. Art.395 din Codul civil (în redacția din 01 martie 2019):

„(1) Termenul de prescripție extinctivă începe să curgă de la data nașterii dreptului la acțiune. Dreptul la acțiune se naște la data cînd persoana a aflat sau trebuia să afle despre încălcarea dreptului.

(2) În cazul în care dreptul subiectiv este afectat de un termen suspensiv sau de o condiție suspensivă, termenul de prescripție extinctivă începe să curgă de la data împlinirii termenului ori a realizării condiției.

(3) În raporturile juridice în care nu este stipulat termenul executării obligației sau în care executarea poate fi cerută oricînd, termenul de prescripție extinctivă începe să curgă de la data cînd creditorul a cerut executarea; dacă, conform conținutului obligației, debitorul beneficiază de un termen suspensiv de la cerere, se aplică dispozițiile alin.(2).

(6) În cazul în care un debitor este obligat la prestații succesive, dreptul la acțiune cu privire la fiecare dintre aceste prestații se stinge printr-o prescripție extinctivă separată, chiar dacă debitorul continuă să execute una sau alta dintre prestațiile datorate.”

MOTIVAREA INSTANȚEI

53. Cu referire la termenul de declarare a recursului, instanța de recurs menționează că dispozitivul deciziei instanței de apel a fost pronunțat public la 01 februarie 2023. Materialele cauzei atestă expedierea copiei integrale a deciziei instanței de apel către participanții la proces, la data de 28 martie 2023, prin intermediul poștei electronice (f.d.147). Astfel, recursul depus la 22 mai 2023, prin intermediul poștei (f.d.157), se consideră depus în termenul stabilit de lege.

54. Prin prisma art. 444 din Codul de procedură civilă examinarea cauzei civile în ordine de recurs s-a realizat în lipsa participanților la proces, întrucât Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție a considerat inoportună invitarea acestora, din motiv că argumentele expuse în cererea de recurs au fost formulate cu suficientă precizie pentru a permite verificarea legalității hotărârilor atacate.

55. Verificând actul de dispoziție judecătorească contestat în limitele controlului de legalitate, în raport cu criticele invocate în recurs, în baza materialelor din dosar, în coroborare cu normele de drept aplicabile, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție considerând admisibil recursul declarat, urmează a-l admite și a casa integral decizia instanței de apel cu trimiterea cauzei spre rejudecare în instanța de apel, din motivele ce succed.

56. Din perspectiva prevederilor art. 432 alin. (1) din Codul de procedură civilă, în vigoare la data depunerii recursului, părțile și alți participanți la proces sunt în drept să declare recurs în cazul în care se invocă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural.

57. Având în vedere că în sistemul legislației procesuale naționale instanța de judecată este obligată să soluționeze procesul limitându-se la obiectul acestuia în sensul formulat prin acțiune și, după caz, concretizat de către partea reclamantă, subsecvent, instanța de recurs se află în situația de a verifica dacă la caz a fost îndeplinită condiția unei examinări efective și a oferit un răspuns specific și explicit mijloacelor hotărâtoare pentru rezultatul procesului, a examinat toate pretențiile și argumentele înaintate.

58. Curtea Europeană a reiterat că efectul articolului 6 § 1 este, *inter alia*, de a impune unei instanțe obligația de a efectua o examinare adecvată a argumentelor și probelor aduse de către părți (a se vedea Perez c. Franței [GC], nr. 47287/99, § 80, ECHR 2004-I). O parte indispensabilă a acestei obligații a instanțelor judecătorești este datoria lor de a-și motiva hotărârile (a se vedea, printre altele, Hirvisaari c. Finlandei, nr. 49684/99, § 30, 27 septembrie 2001).

59. De altfel, în cazul garanțiilor acordate de art. 6 § 1 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, include

printre altele dreptul părților de a fi în mod real „auzite”, adică în mod corect examinate de către instanța sesizată. Aceasta implică mai ales în sarcina instanței obligația de a proceda la un examen efectiv, real și consistent al mijloacelor, argumentelor și elementelor de probă ale părților, cel puțin pentru a le aprecia relevanța în determinarea situației de fapt. Obligația de motivare impune o apreciere întotdeauna atașată de natura cauzei, de circumstanțele acesteia, de probele prezentate. Motivarea unei hotărâri este înțeleasă ca o explicație inteligibilă a hotărârii luate, ceea ce nu înseamnă un răspuns exhaustiv tuturor argumentelor aduse de parte, dar nici ignorarea lor, însă un răspuns al argumentelor fundamentale, care sunt susceptibile, prin conținutul lor, să influențeze soluția.

60. Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție reține că prin cererea de chemare în judecată depusă împotriva lui Valeriu Opinca, concretizată ulterior, reclamantul a solicitat încasarea datoriei pentru locațiune, în baza contractului de locațiune nr. A-41-479 din 29 decembrie 2017, în sumă de 11 797,70 de lei, a penalității de întârziere în mărime de 0,5% din suma datorată, pentru 180 de zile, în sumă de 10 617,93 de lei și încasarea cheltuielilor de judecată constituite din taxa de stat în sumă de 672,46 de lei și din cheltuielile pentru asistență juridică în mărime de 500 de lei (f.d.4-6,53-55).

61. Prima instanță judecând cauza în fond, prin hotărârea din 17 ianuarie 2022, a admis cererea de chemare în judecată depusă de S.R.L. „AUTOBAZA BASCONSLUX” și a încasat de la Valeriu Opinca în beneficiul S.R.L. „AUTOBAZA BASCONSLUX” suma de 11 797, 70 de lei cu titlu de datorie, suma de 10 617, 93 de lei cu titlu de penalitate, suma de 672, 46 de lei cu titlu de cheltuieli pentru taxa de stat și 500 de lei cu titlu de cheltuieli pentru asistență juridică (f.d.80, 82-92).

62. Instanța de apel verificând legalitatea și temeinicia hotărârii primei instanțe, prin decizia din 01 februarie 2023, a respins apelul declarat de Valeriu Opinca și a menținut hotărârea din 17 ianuarie 2022 a Judecătorei Chișinău, sediul Centru. A încasat de la Valeriu Opinca în beneficiul S.R.L. „AUTOBAZA BASCONSLUX” cheltuielile de asistență juridică suportate în ordine de apel, în sumă de 2 000 de lei (f.d.133-146).

63. Pentru a decide astfel, instanța de apel a reținut, în esență, că termenul de 3 ani prevăzut la art. 391 alin. (1) din Codul civil, urmează a fi calculat începând cu 01 ianuarie 2019, deoarece începând cu data de 01 ianuarie 2019, s-a născut dreptul la acțiune a reclamantului S.R.L. „AUTOBAZA BASCONSLUX”, potrivit art. 395 din Codul civil. Prin urmare, cererea de chemare în judecată depusă la data de 19 martie 2021 de către S.R.L. „AUTOBAZA BASCONSLUX” împotriva lui Valeriu Opinca cu privire la încasarea datoriei și compensarea cheltuielilor de judecată, a fost înaintată în interiorul termenului prevăzut de Lege, or, termenul limită până la care reclamantul urma să se adreseze în instanța de judecată este 01 ianuarie 2022.

64. La fel, instanța de apel a reținut ca fiind justificată concluzia primei instanțe cu privire la încasarea din contul lui Valeriu Opinca în beneficiul S.R.L. „AUTOBAZA BASCONSLUX” a sumei de 10 617, 93 de lei, cu titlu de penalitate, calculată din suma datoriei de 11 797, 70 de lei, solicitată de către S.R.L. „AUTOBAZA BASCONSLUX” în acțiune.

65. Din esența criticilor aduse în recursul declarat, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție notează dezacordul recurentei cu decizia instanței de apel prin prisma prevederilor art. 432 alin.(2) lit.a), c), alin. (4) din Codul de procedură civilă, în redacția în vigoare la data înaintării recursului, adică până la operarea modificărilor în Codul de Procedură civilă prin Legea nr. 246 din 31 iulie 2023, motivată, în esență, prin faptul că instanța de apel nu a aplicat legea care trebuia să fie aplicată, a interpretat eronat legea, deși a pretins că acțiunea este prescrisă pentru orice sumă scadentă la 01 ianuarie 2018, precum și nu a apreciat probele prezentate.

66. Reiterând esența litigiului, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție relevă că reclamantul a formulat pretențiile enunțate supra, având la bază contractul de locațiune nr. A-41-479 încheiat la 29 decembrie 2017 între Î.S. „AUTOBAZA ACADEMIEI DE ȘTIINȚE A MOLDOVEI”, succesor în drepturi S.R.L. „AUTOBAZA BASCONSLUX” și Valeriu Opinca (f.d.7-10, 33-36). Obiectul acestui contract, conform pct.1.1., a fost transmiterea încăperii nelocuibile din str. Sprîncenoaia, nr.4, mun.Chișinău, cu suprafața totală de 19,4 mp (box), pentru a fi utilizată în calitate de garaj, pentru perioada 01 ianuarie 2018-31 decembrie 2018 (f.d.7 verso, 33).

67. Totodată, în pct. 3.1. din contract, s-a stabilit obligația achitării chiriei în mărime de 37,33 de lei/mp/lună. Suma totală a plății fiind de 8 695,43 de lei pentru un an sau 724,62 de lei pentru o lună. Iar conform pct. 3.3., s-a convenit ca plata chiriei să fie achitată prin virament până la data de 10 a lunii curente, prin transferarea sumei corespunzătoare (f.d.8,34).

68. Reclamantul a pretins neonorarea obligațiilor contractuale de către pârât și anume plata chiriei pentru încăperea transmisă în locațiune, solicitând încasarea sumei de 11 797,70 de lei cu titlu de datorie.

69. La acesta capitol, instanța de recurs notează că reclamantul a solicitat încasarea sumei de 11 797,70 de lei cu titlu de datorie, anexând la cererea de chemare în judecată în confirmarea acumulării acestei datorii, actul de verificare din 18 noiembrie 2020 între S.R.L. „AUTOBAZA BASCONSLUX” și Valeriu Opinca pentru perioada 01 ianuarie 2019-30 noiembrie 2020 (f.d.16), prin care s-a pretins existența datoriei în mărime de 11 797,70 de lei, sumă încasată de prima instanță cu titlu de datorie, soluție menținută de instanța de apel.

70. Totodată, la materialele cauzei a fost anexat actul de verificare din 01 noiembrie 2018, între aceleași părți, pentru perioada 01 ianuarie 2018-01 noiembrie 2018, conform căruia se indică o datorie în mărime de 9 346,94

de lei (f.d.15). Aici urmează a fi punctat că ambele acte de verificare sunt semnate doar de partea reclamantă.

71. În această ordine de idei, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție reiterează că actul de verificare din 18 noiembrie 2020 reflectă suma de 11 797, 70 de lei atât la rubrica „soldul la contract la 01.01.2019”, cât și la rubrica „soldul la contract la 30 noiembrie 2020” (f.d.16), însă nu este anexat nici un calcul privind formarea acestei datorii, or acesta doar arată suma totală pretinsă cu titlu de datorie. Deși în cererea de chemare în judecată, cât și în reclamații, reclamantul/intimat a indicat faptul că la 01 august 2018 a fost informat despre datoria acumulată la chirie în mărime de 6 144,22 de lei și ulterior, conform actului de verificare din 01 noiembrie 2018-despre datoria de 9 346,94 de lei, în final suma solicitată în prezentul litigiu cu titlu de datorie la chirie, nu este arătată din ce este formată și pentru ce perioadă.

72. La fel, la materialele cauzei este anexată în copie chitanța prin care Valeriu Opinca a achitat la 06 iunie 2018 suma de 3 922,00 de lei pentru „arenda” (f.d.51), nefiind clar pentru ce perioadă a fost achitată, cea dedusă judecătii sau cea încasată deja prin hotărârea judecătorească din 03 august 2017.

73. În atare circumstanțe, având în vedere aceste înscrisuri existente la materialele cauzei, prin care s-a pretins că s-ar confirma datoria solicitată, instanța de apel urma a verifica dacă într-adevăr această datorie este justificată prin înscrisurile prezentate, în situația în care nu este anexat nici un act care să detalieze calculul acestei datorii. Mai mult, actul de verificare din 18 noiembrie 2020 pentru perioada 01 ianuarie 2019-30 noiembrie 2020 indică doar suma de 11 797,70 de lei la toate rubricile, însă din ce este formată aceasta, nu este detaliat. Or însuși reclamantul a afirmat că în baza actului de verificare din 01 noiembrie 2018, pârâtul avea acumulată o datorie în mărime de 9 346,94 de lei. Însușind plata chiriei lunar, în situația în care nu este identificat pentru ce perioadă s-a achitat și pentru care perioadă nu s-a achitat, nu poate fi determinată suma certă și drept urmare nu rezultă datoria solicitată. Astfel, pornind de la pretențiile înaintate de reclamant conform cererii de chemare în judecată, concretizate ulterior, obiecțiile părții oponente și constatările primei instanțe în rezultatul examinării acestora, instanța de apel verificând legalitatea și temeinicia hotărârii emise, urma a verifica și sub aspectul existenței sau inexistenței actelor justificative în confirmarea pretenției datorii. Or, efectuând un calcul matematic al obligațiilor contractuale, urmează că acestea constituie 724,62 de lei lunar, raportat la 12 luni, constituie 8 695,43 de lei, prin urmare nu este clar de unde rezultă suma de 11 797,70 de lei, încasată în speță.

74. Mai mult, din actul de verificare din 01 noiembrie 2018 (f.d.15) ar rezulta că la situația din 01 ianuarie 2018 deja ar exista un sold la datorie de 4 993,88 de lei, iar însumarea acestuia cu datoria contractuală pentru 12 luni,

minus suma achitată în mărime de 3 922, 00 de lei, nicidecum nu este echivalentă cu 11 797,70 de lei, care s-a decis de a fi încasată.

75. Or, obligația instanței de apel de a verifica în limitele cererii de apel, ale referințelor și obiecțiilor înaintate, legalitatea și temeinicia hotărârii atacate în ceea ce privește constatarea circumstanțelor de fapt și aplicarea legii în primă instanță, precum și verifică circumstanțele și raporturile juridice stabilite în hotărârea primei instanțe, precum și cele care nu au fost stabilite, dar care au importanță pentru soluționarea cauzei, să aprecieze probele din dosar, este inserată în art. 373 alin.(1), (2) din Codul de procedură civilă, reamintit supra.

76. În altă ordine de idei, deși în prima instanță, recurentul/pârâtul a invocat excepția de tardivitate pentru orice sumă scadentă la 01 ianuarie 2018, argument adus și în cererea de apel, însă instanța de apel a reținut că acțiunea este în interiorul termenului, având în vedere că dreptul la acțiune pentru reclamant s-a născut la 01 ianuarie 2019, dată cu care urmează a fi și calculat termenul.

77. La acest aspect, instanța de recurs reiterează că în virtutea prevederilor art. 272 alin.(9) din Codul civil, în vigoare până la 01 martie 2019, precum ale art. 395 alin.(6) din Codul civil, în redacția din 01 martie 2019, citate supra, având în vedere că în dependență de caracterul prestațiilor, se determină și începutul curgerii termenului de prescripție. În special, că prin contractul de locațiune, și anume în pct.3.3., s-a convenit ca plata chiriei să fie achitată prin virament până la data de 10 a lunii curente, prin transferarea sumei corespunzătoare (f.d.8,34).

78. În această succesiune logică, în contextul normelor de drept reamintite aplicabile în cazul determinării curgerii dreptului de prescripție, precum și în temeiul pct.3.3 din contract, instanța de apel avea obligația de a verifica sau după caz de a solicita reclamantului/intimat să efectueze precizările necesare în ce vizează suma solicitată cu titlu de datorie și pentru care perioadă/luni concrete este acumulată, altfel spus un calcul detaliat al acesteia. Or începutul curgerii prescripției dreptului la acțiune se calculează în dependență de faptul dacă prestațiile sunt succesive sau reprezintă un tot unitar, ceea ce la caz a fost ignorat sau cel puțin nu a fost verificat acest aspect.

79. Subsecvent, având în vedere rolul diriguitor al instanței de judecată, precum și continuitatea examinării cauzei în apel prin prisma efectului devolutiv, instanța are sarcina în baza rolului activ să ceară părții să facă precizările necesare, să pună în discuția orice împrejurare de fapt sau de drept care duce la soluționarea litigiului peste apărările și susținerile părților din acțiune, referință și alte obiecții. De altfel, în cazul în care părțile au o atitudine confuză în privința circumstanțelor care au importanță pentru soluționarea justă a cauzei, instanța, în temeiul legii materiale care urmează

a fi aplicată, va explica părților care circumstanțe au importanță pentru soluționarea pricinii și cui îi revine obligația de a le dovedi.

80. Totodată, instanța de recurs reamintește că în temeiul art. 118 alin. (5) din Codul de procedură civilă, citat supra, instanța judecătorească (judecătorul) este în drept să propună părților și altor participanți la proces, după caz, să prezinte probe suplimentare și să dovedească faptele ce constituie obiectul probațiunii pentru a se convinge de veridicitatea lor.

81. Motivarea actului judecătoresc în fapt trebuie să conțină analiza și evaluarea probelor pe baza cărora s-a stabilit existența sau inexistența faptelor și împrejurărilor care au generat litigiul dintre părți; respectiv, pentru ce au fost admise, susținerile uneia dintre părți și înlăturate cele formulate de cealaltă parte, iar motivarea în drept cuprinde justificarea aplicării în cauza judecată a anumitor norme de drept și de ce li s-a dat acestora o anumită interpretare.

82. Generalizând cele conturate anterior, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia că examinarea cauzei în instanța de apel s-a realizat pripit și evaziv, fiind ignorate și neelucidate circumstanțele determinante soluționării corecte și obiective a litigiului, în situația în care la caz prezentarea unui calcul detaliat al datoriei solicitate, cu specificarea perioadei/lunilor/anilor, era necesar inclusiv pentru determinarea începutului curgerii prescripției dreptului la acțiune, în dependență de faptul dacă pretențiile sunt sau nu succesive, analiză care la caz lipsește, prin ce se impune casarea integrală a deciziei instanței de apel cu trimiterea cauzei spre rejudecare în instanța de apel, în alt complet de judecată. În special, că în temeiul pct. 3.3 din contractul enunțat, s-a convenit achitarea pentru chirie prin virament până la data de 10 a lunii curente.

83. Instanța are obligația de a soluționa litigiul conform regulilor de drept aplicabile și prin toate mijloacele legale să prevină orice greșeală privind aflarea adevărului în cauză, pe baza stabilirii faptelor și prin aplicarea corectă a legii, în scopul pronunțării unei hotărâri temeinice și legale.

84. Din perspectiva postulatelor legale, la examinarea cauzelor, instanțele urmează să se conducă nemijlocit de principiul adevărului obiectiv, care se manifestă prin stabilirea multilaterală, completă și obiectivă a tuturor circumstanțelor care au importanță pentru justa soluționare a cauzei. De altfel, o hotărâre judecătorească motivată în sensul respectării cerințelor 6 § 1 CEDO, presupune o examinare reală a problemelor esențiale relevate în speță, cel puțin pentru a le aprecia relevanța. Pentru a răspunde cerințelor procesului echitabil, motivarea ar trebui să evidențieze că judecătorul a examinat cu adevărat chestiunile esențiale ce i-au fost prezentate (Boldea împotriva României din 15 februarie 2007, paragraful 29; Helle împotriva Finlandei din 19 februarie 1997, paragraful 60).

85. Subsecvent, la rejudecarea cauzei civile, având în vedere considerentele conturate supra, ignorate anterior, motivarea soluției urmează

să fie efectuată atât prin prisma poziției părții reclamante, cât și obiecțiilor părții oponente pe marginea acțiunii formulate în raport cu probele prezentate și normele de drept pertinente litigiului, rezultând din prevederile art. 130 din Codul de procedură civilă, ca, în consecință, soluția adoptată să fie certă și coerentă și să răspundă standardelor unui proces echitabil garantat de art. 6 § 1 CEDO.

86. Coroborând circumstanțele ce preced, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție va admite recursul declarat și va casa integral decizia instanței de apel cu trimiterea cauzei spre rejudecare în instanța de apel, în alt complet de judecată.

87. Ținând cont de cele expuse și în temeiul art. 442, art. 445 alin. (1) lit. c) din Codul de procedură civilă

COMPLETUL, CU MAJORITATE DE VOTURI,

Admite recursul declarat de Valeriu Opinca,

Casează integral decizia din 01 februarie 2023 a Curții de Apel Chișinău, în cauza civilă intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Societatea cu Răspundere Limitată „AUTOBAZA BASCONSLUX” împotriva lui Valeriu Opinca cu privire la încasarea datoriei și compensarea cheltuielilor de judecată și trimite cauza spre rejudecare în Curtea de Apel Chișinău, în alt complet de judecată.

Decizia nu se supune niciunei căi de atac.

Președinte

Stela Procopciuc

Judecători

Ion Malanciuc

Oxana Parfeni